

Vlaams
Parlement

stuk **1701** (2011-2012) – Nr. 3
ingediend op 3 juli 2013 (2012-2013)

Voorstel van resolutie

van de dames Gwenny De Vroe en Mercedes Van Volcem
en de heren Dirk Van Mechelen, Karlos Callens en Sas van Rouveroij

betreffende het wonen onder hoogspanningsleidingen

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door de heer Hermes Sanctorum

*Samenstelling van de commissie:**Voorzitter:* de heer Bart Martens.*Vaste leden:*

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
mevrouw Agnes Bruyninckx-Vandenhoudt, de heer Pieter Huybrechts, mevrouw Marleen Van den Eynde;
de dames Gwenny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
de heren Bart Martens, Jurgan Vanlerberghe;
mevrouw Tine Eerlingen, de heer Wilfried Vandaele;
de heer Ivan Sabbe;
de heer Hermes Sanctorum.

Plaatsvervangers:

de dames Karin Brouwers, Veerle Heeren, de heren Johan Sauwens, Jan Verfaillie;
mevrouw Katleen Martens, de heren Wim Van Dijck, Wim Wienen;
de heren Karlos Callens, Dirk Van Mechelen;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Michèle Hostekint;
de heren Piet De Bruyn, Marius Meremans;
de heer Boudewijn Bouckaert;
de heer Dirk Peeters.

Stukken in het dossier:

1701 (2011-2012) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2: Amendement

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed besprak op 26 februari en 25 juni 2013 het voorstel van resolutie betreffende het wonen onder hoogspanningsleidingen.

1. Toelichting

Mevrouw *Gweny De Vroe* licht het voorstel van resolutie toe op 26 februari 2013. De indienster stelt dat in opdracht van de dienst Milieu en Gezondheid van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) een consultatietraject met inhoudelijke experts en maatschappelijke actoren is georganiseerd. Dat moest leiden tot een wetenschappelijk onderbouwd en maatschappelijk gedragen rapport met adviezen voor het omgaan met milieu- en gezondheidsrisico's van extreem-laagfrequente velden van elektrische installaties, zoals hoogspanningsleidingen. De bijbehorende studie is uitgevoerd door de Universiteit Antwerpen en het Interdisciplinair Instituut voor Breedbandtechnologie van de Universiteit Gent.

Mevrouw De Vroe leest in de synthese van het rapport dat er in epidemiologisch onderzoek een statistisch relevante verhoogde kans is gevonden voor kinderleukemie bij het wonen in de buurt van bovengrondse hoogspanningslijnen. Volgens de deelnemende experts is er voldoende reden tot bezorgdheid en voorzorg. Er is volgens hen beleid nodig, waarbij wellicht een onderscheid kan gemaakt worden tussen bestaande en nieuw voorziene situaties. Ze bevelen een norm of een aanbeveling voor blootstelling aan die afgestemd is op de meest kwetsbare groepen, met name kinderen. In nieuwe situaties kan men volgens de experts opteren voor een verbod op bouwen binnen een bepaalde corridor onder een hoogspanningslijn of voor een verplichting om nieuwe installaties naast crèches en scholen te vermijden.

De problematiek van de impact van hoogspanning op de volksgezondheid is in de commissie al besproken op 11 oktober 2011 (*Hand. VI.Parl. 2011-12, nr. C20*). In antwoord op een vraag om uitleg heeft minister van Leefmilieu Joke Schauvliege toen gezegd dat er op korte termijn een beslissing moet worden genomen met betrekking tot een norm of aanbeveling voor magnetische velden. De minister zei ook dat beslissingen niet mochten worden uitgesteld om onzekere situaties weg te nemen.

Eind februari 2012 is er echter nog geen enkele beslissing genomen. Nochtans is die volgens mevrouw De Vroe echt nodig. In Kortrijk bijvoorbeeld mocht een grond niet verkaveld worden omdat hij net onder een hoogspanningskabel lag. Een paar kilometer verder stond Izegem wel toe dat een crèche werd geopend op tien meter van een hoogspanningsmast. De Vlaamse minister van Ruimtelijke Ordening kon alleen maar de tegenstrijdigheden en de grote verschillen tussen de gemeentelijke beslissingen betreuren. De minister van Ruimtelijke Ordening vindt volgens het lid dat de bevoegde minister van Leefmilieu een beslissing daaromtrent moet nemen.

Nederland, Italië en Zwitserland hebben specifiek voor hoogspanningslijnen wel een aanvullend beleid uitgewerkt dat gebaseerd is op het voorzorgsbeginsel. Het doel ervan is kinderen zoveel mogelijk preventief te beschermen tegen de gevaren van kinderleukemie.

De indieners vragen in het voorstel van resolutie aan de Vlaamse Regering om:

- 1° het voorzorgsbeginsel uit te werken door het wettelijk vastleggen van een norm of aanbeveling voor blootstelling aan magnetische velden van hoogspanningslijnen;
- 2° zoveel als mogelijk nieuwe hoogspanningslijnen ondergronds te brengen;
- 3° zoveel als redelijkerwijs mogelijk te vermijden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen of jongeren langdurig verblijven in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen, bijvoorbeeld door het invoeren van een reglementair kader, dan wel een planologisch afwegingskader voor het wonen in de buurt van hoogspanningslijnen;

4° het Eliamodel als best practice te hanteren, namelijk de regeling dat wie onder een nieuwe hoogspanningslijn woont, zijn huis kan verkopen aan Elia, beheerder van het hoogspanningsnet.

2. Bespreking

Bespreking op 26 februari 2013

De heer *Hermes Sanctorum* vindt het een verdienstelijk voorstel van resolutie, dat in de lijn ligt van het voorstel van decreet houdende de bescherming tegen de eventuele schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, dat hij samen met de heer Dirk Peeters indiende (*Parl.St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 371/1-3). Groen zal dit voorstel van resolutie dan ook steunen.

De heer Sanctorum is een medepleitbezorger van het voorzorgsprincipe. In de toelichting van het voorstel van resolutie wordt er verwezen naar statistische verbanden. Vaak geeft dit aanleiding tot discussies over de causaliteit. Deze is niet gemakkelijk aan te tonen omdat het biologisch mechanisme nog niet wetenschappelijk is uitgeklaard. Vaak wordt dit echter politiek gebruikt om niet te moeten ingrijpen. Het voorzorgsprincipe stelt juist een omgekeerde manier van werken voor.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* weerlegt de stelling van mevrouw De Vroe dat er tot nog toe geen enkele beslissing is genomen. Op 1 juni 2012 heeft de Vlaamse Regering het gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplan (GRUP) voor de optimalisatie van het hoogspanningsnetwerk in Vlaanderen definitief vastgesteld. Er werd toen ook beslist drie grote beleidslijnen te gaan toepassen op nieuwe hoogspanningslijnen, zoals het Stevinproject en het Braboproject. Dat gebeurde in een mededeling aan de leden van de Vlaamse Regering door de Vlaamse ministers bevoegd voor Welzijn en Volksgezondheid, Energie en Wonen, Leefmilieu en Ruimtelijke Ordening (VR 2012 0106 MED 0252/1). Bij het opstellen van de beleidslijnen werd rekening gehouden met de conclusies van het door mevrouw De Vroe vermelde consultatietraject en de studie uitgevoerd in opdracht van Milieu en Gezondheid.

De eerste beleidslijn bepaalt dat het overspannen van bestaande gevoelige functies, zoals scholen en kinderopvangvoorzieningen, bij nieuwe hoogspanningslijnen tot een minimum moet worden beperkt. De Vlaamse overheid zorgt ervoor om bij voorkeur geen bestaande gevoelige functie te overspannen bij nieuwe hoogspanningslijnen en om zo weinig mogelijk woningen en onbebouwde woonpercelen te overspannen.

De tweede beleidslijn stelt dat er geen nieuwe gevoelige functies worden geplaatst in de magneetveldzone van bestaande hoogspanningslijnen. Deze aanbeveling zal worden opgenomen in het richtlijnenboek van Kind en Gezin en het instrument ‘duurzame scholenbouw’ van het agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs.

De derde beleidslijn betreft de compensatie van de waardevermindering van woningen en de opkoopregeling in de zone met gebruiksbependingen van de nieuwe bovengrondse lijnen. Er werd ook een schrijven van 24 mei 2012 van Elia aan de Vlaamse Regering meegedeeld. Elia gaat eenzijdig akkoord om voor de projecten Stevin en Brabo in de zone met gebruiksbependingen voor nieuwe bovengrondse lijnen, zoals vastgelegd in het ontwerp van GRUP voor Stevin en in het toekomstige GRUP voor Brabo, niet alleen steeds over te gaan tot compensatie, maar voor de nieuwe lijngedeelten ook te voorzien in de opkoop voor eigenaars die hun woning of bouwgrond wensen te verkopen.

Mevrouw Taeldeman besluit dat de Vlaamse Regering met het vastleggen van de drie beleidslijnen een duidelijke visie heeft uitgewerkt voor de uitvoering van de projecten Stevin en Brabo.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* heeft een opmerking bij punt 1° van de vragen aan de Vlaamse Regering over het voorzorgsbeginsel. Het voorzorgsbeginsel is een beginsel dat inhoudt dat de overheid niet hoeft te wachten met het nemen van milieubescherpende maatregelen totdat een onomstotelijk bewijs van schadelijke effecten is geleverd. Er bestaat al wetenschappelijke kennis over de schadelijke effecten van wonen onder hoogspanningslijnen en dus hoeft het beginsel volgens het lid in dit geval niet verder te worden uitgewerkt. Mevrouw Van den Eynde gaat wel akkoord met de vraag tot het wettelijk vastleggen van een norm of aanbeveling en met de andere vragen aan de Vlaamse Regering in het voorstel van resolutie. Het voorzorgsbeginsel staat daar volgens het lid los van.

Mevrouw *Gweny De Vroe* gaat akkoord met de opmerking van mevrouw Van den Eynde over het voorzorgsbeginsel. Belangrijk in punt 1° is voor haar het wettelijk vastleggen van een norm of aanbeveling voor blootstelling aan magnetische velden van hoogspanningslijnen.

Het onderwerp kwam al herhaaldelijk ter sprake in de commissie. Bij het stellen van de laatste vraag om uitleg hierover op 8 mei 2012 (*Hand. VI.Parl. 2011-12, nr. C218*), heeft mevrouw De Vroe voor zichzelf uitgemaakt dat er een voorstel van resolutie moest komen omdat de nodige stappen niet snel genoeg werden gezet. Het lid gaat de door mevrouw Taeldeman geciteerde documenten grondig doornemen om na te gaan of ze ruim genoeg zijn in de aanpak van gezondheidsrisico's en visuele hinder.

Het voorstel van resolutie gaat in op de aanbevelingen van studie die in opdracht van LNE werd uitgevoerd. Mevrouw De Vroe hoopt op de steun van zoveel mogelijk fracties om het probleem grondig aan te pakken.

Voortzetting van de bespreking op 25 juni 2013

Amendement nr. 1 van de dames *Gweny De Vroe* en *Mercedes Van Volcem* en de heren *Dirk Van Mechelen*, *Karlos Callens* en *Sas van Rouveroy* strekt ertoe in het tweede streepje de woorden “vraagt de Vlaamse Regering:” te vervangen door de woorden “vraagt de Vlaamse Regering een globaal afwegingskader op te maken dat rekening houdt met de volgende parameters:”.

Mevrouw *Gweny De Vroe* heeft vastgesteld dat de maatregelen die de Vlaamse Regering op 1 juni 2012 heeft goedgekeurd zeer projectmatig zijn. Ze heeft dan ook een amendement ingediend om de Vlaamse Regering te vragen een ‘globaal afwegingskader’ te maken dat rekening houdt met diverse parameters en het probleem niet enkel project per project benadert.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* blijft bij het standpunt dat het flankerende beleid dat werd beslist bij de goedkeuring van het GRUP voor de optimalisatie van het hoogspanningsnet in Vlaanderen volstaat. Grote projecten zoals het Stevinproject worden ook niet elk jaar goedgekeurd. Het lid herhaalt dat het overspannen van bestaande gevoelige functies zoals scholen en kinderopvangvoorzieningen, tot een minimum beperkt blijft. Er komen geen nieuwe gevoelige functies in de magneetveldzone van bestaande hoogspanningslijnen. In de zone met gebruiksbepijking van nieuwe bovengrondse lijnen komt er naast de compensatie van de waardevermindering ook een opkoopregeling voor eigenaars die dat wensen. Het lid acht het opportuun zulke maatregelen project per project te bekijken.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* vraagt of er intussen een norm is uitgewerkt voor de blootstelling aan magnetische velden van hoogspanningslijnen. Of werd gewoon zonder

meer beslist dat er geen nieuwe hoogspanningslijnen mogen bijkomen in de buurt van scholen en ziekenhuizen?

De heer *Hermes Sanctorum* deelt de bekommernis van mevrouw De Vroe. Het lid verwijst naar een vrijblijvende richtwaarde van 0,2 microtesla voor straling in het binnenmilieu en een interventiewaarde van 10 microtesla. Ook de heer Sanctorum pleit voor een duidelijk beleidskader, niet per project, maar algemeen geldend. Onder meer voor nieuwe uitbreidingen van leidingen, waar ongetwijfeld protest tegen zal zijn, is een dergelijk algemeen kader belangrijk.

Mevrouw *Gweny De Vroe* herhaalt dat ze voor een algemeen geldende aanpak is die duidelijkheid kan bieden aan alle initiatiefnemers en omwonenden. Het voorstel van resolutie gaat bovendien verder dan de maatregelen die de Vlaamse Regering heeft beslist naar aanleiding van het Stevin- en Braboproject. De indienster betreurt het dan ook dat de meerderheid het voorstel van resolutie niet zal goedkeuren.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* wijst erop dat minister Joke Schauvliege de eerste minister is die de dienst Milieu en Gezondheid de opdracht gegeven heeft om een consultatietraject op te zetten. Dat heeft een rapport opgeleverd, wetenschappelijk correct en maatschappelijk gedragen. Daarin staan tal van adviezen over de omgang met de milieu- en gezondheidsrisico's van elektrische installaties zoals hoogspanningsleidingen. Met die adviezen wordt terdege rekening gehouden in het beleid van de Vlaamse Regering.

Mevrouw *Gweny De Vroe* is het ermee eens dat de beslissing van 1 juni 2012 een stap in de goede richting is. Ze heeft in de toelichting van het voorstel van resolutie dan ook verwezen naar het consultatietraject en de studie, waaruit een statistisch verband tussen hoogspanning en bepaalde gezondheidsrisico's blijkt. Het gaat om een recente studie in opdracht van LNE en het is niet meer dan logisch dat een minister van Leefmilieu daar rekening mee houdt. Er zijn projectmatig al maatregelen beslist, maar het lid betreurt dat dat er geen globale aanpak is.

Mevrouw *Marleen Van den Eynde* stelde vast dat er nog steeds nieuwe woningen onder hoogspanningsleidingen worden gebouwd. Het gaat dan misschien om gezinnen zonder kinderen, maar later kunnen er wel kinderen in de woning verblijven. Is wonen onder hoogspanningslijnen hoe dan ook nog aanvaardbaar, nu wetenschappelijke studies een verband met aandoeningen bij kinderen aantonen? Hetzelfde geldt trouwens voor wonen nabij gsm-masten. Het lid staat daarom achter het voorstel van resolutie dat om een afwegingskader vraagt om duidelijk te maken wat nog aanvaardbaar is in Vlaanderen.

Mevrouw *Gweny De Vroe* herhaalt het voorbeeld in de toelichting dat een kinderkribbe onder een hoogspanningslijn in de ene gemeente wel en in de andere niet kan. Dat toont de noodzaak van een algemeen geldend afwegingskader aan.

3. Stemming

Amendement nr. 1 van de dames *Gweny De Vroe* en *Mercedes Van Volcem* en de heren *Dirk Van Mechelen*, *Karlos Callens* en *Sas van Rouveroy* wordt verworpen met 7 stemmen tegen 5.

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 7 stemmen tegen 5.

Bart MARTENS,
voorzitter

Hermes SANCTORUM,
verslaggever